

Dôvodová správa

Podľa EU SILC *(viď pozn.) príjmovou chudobou bolo na Slovensku v roku 2019 ohrozených celkovo 11,9 % obyvateľov (v TTSK – 10,7%). Najohrozenejšie skupiny sú nezamestnané osoby (až 56,7 % pod hranicou príjmovej chudoby), mnohodedné rodiny - 3 a viac detí (až 37,8 % pod hranicou PCH), neúplné rodiny (32,1%) a osamelo žijúci seniori (20,1%). Pod hranicou chudoby žilo v r. 2019 na Slovensku približne každé piate dieťa (presne 19,0 %) a 8,6% seniorov. Neschopnosť čeliť neočakávaným finančným výdavkom malo 30% osôb (v TTSK 23,2%).

Pomer ohrozených sa v roku 2020 síce minimálne znížil, ale stále bol na úrovni 11,4% obyvateľov. Znamená to, že ich príjmy boli nižšie ako vypočítaná národná hranica chudoby. Celkovo išlo o 615-tisíc ľudí, tento počet sa medziročne znížil o 23-tisíc osôb.

Aj rok 2020 potvrdil dlhodobý trend, že príjmová chudoba na Slovensku najviac ohrozuje nezamestnaných (56,1 % osôb) a potom viacedtné úplné rodiny s 3 a viac závislými deťmi (37,1 % osôb). Podobne chudoba ohrozovala aj neúplné rodiny, teda domácnosti osamelých rodičov s jedným či viacerými závislými deťmi (33,9 % osôb). Medziročne sa situácia mierne zhoršila u neúplných rodín, keď oproti roku 2019 došlo k nárastu o 1,8 percentuálneho bodu.

Celkovo boli domácnosti so závislými deťmi na Slovensku takmer dvojnásobne viac vystavené riziku chudoby ako domácnosti bez detí. V domácnostiach bez detí je chudoba častejšia v kategórii seniorov vo veku 65 rokov a viac, ktorí žijú a hospodária sami – pod hranicou chudoby je viac ako štvrtina z nich (27,6 % osôb) a ich podiel posledné roky významne rastie. Pred piatimi rokmi bolo pod hranicou chudoby len 9 % osôb v jednočlenných domácnostiach seniorov.

Na základe ostatného zisťovania EU SILC v roku 2022 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia takmer 890 tis. ľudí, čo predstavovalo 16,5 % z celkového počtu obyvateľov SR. Pod hranicou príjmovej chudoby žilo minulý rok 13,7 % osôb, čo je približne 735-tisíc obyvateľov (o 75-tisíc osôb viac ako v predchádzajúcom roku 2021). Z hľadiska veku boli deti vystavené vyššiemu riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako dospelí. Z kategórie domácností so závislými deťmi sú z pohľadu miery rizika chudoby najviac ohrozenou skupinou domácnosti s dvoma dospelými a s 3 a viac závislými deťmi, t. j. viacedtné rodiny (40,1%) a domácnosti jedného rodiča s aspoň jedným závislým dieťaťom (45,9 %). Domácnosti so závislými deťmi boli na Slovensku už takmer 2,4 násobne viac vystavené riziku príjmovej chudoby (18,4 %) ako domácnosti bez závislých detí (7,7 %).

Predmetné štatistické ukazovatele jednoznačne dokazujú, že hospodárska situácia obyvateľstva na Slovensku vôbec nie je ružová. Sme si vedomí skutočnosti, že ani pozícia samospráv nie je tak stabilná ako v predchádzajúcom období, napriek tomu treba hľadať možnosti riešenia, ktoré síce v určitých prípadoch budú predstavovať nižšie príjmy mesta prostredníctvom jednotlivých poskytovateľov služieb, ale nevyžadujú si dodatočné zdroje z rozpočtu.

Preto sa navrhuje pre vlastníkov Vernostnej karty zavedenie preukazu pre mnohopočetné rodiny a pre osamelo žijúcich seniorov, čím by sme chceli aspoň čiastočne uľahčiť každodenný život najohrozenejších skupín obyvateľstva.

Rodičia, ktorí majú odvahu vychovávať 3 a viac detí, preberajú na seba výrazne väčší podiel sociálnej záťaže a popritom garantujú prežitie a budúcnosť našej komunity. Pre nedostatok finančných prostriedkov však väčšinou bojujú o prežitie na hranici ľudskej dôstojnosti, a najmä na vzdelávanie a voľnočasové aktivity svojich detí už vonkoncom nemajú žiadne zdroje.

Na druhej strane sa práve starší obyvatelia Dunajskej Stredy pričínili o hospodársky, sociálny a kultúrny rast i o súčasný vzhľad mesta, za čo by sme im mali byť mimoriadne vďační.

Z tohto dôvodu sa domnievame, že tvorba sociálnej politiky je síce doménou vlády a parlamentu, ale aj samospráva má povinnosť hľadať alternatívne spôsoby podpory pre tých, ktorí sa jednak zásadným spôsobom podieľali na tvorbe hodnôt, jednak znamenajú dlhodobú perspektívu nášho mesta.

Mestské zastupiteľstvo Dunajská Streda dňa 8.12.2020 schválilo Zásady, ktorými sa určujú podmienky vydávania a používania Vernostnej karty mesta Dunajská Streda.

Výhodnejšie ceny vybraných služieb pre držiteľov vernostnej karty boli upravené v osobitnom všeobecne záväznom nariadení mesta č. 2/2021 o určení výšky platieb za vybrané služby poskytované pre držiteľov Vernostnej karty mesta Dunajská Streda. Predmetné VZN bolo doplnené a zmenené vo VZN č. 33/2022, ktoré nadobudlo účinnosť 1. januára 2023.

Predkladaný návrh VZN je úplným znením predchádzajúcich verzií doplnený o aktualizáciu v zmysle zásad vydávania a používania DS Rodinnej karty a DS Senior karty mesta Dunajská Streda.

Navrhovaná právna úprava by sa mala stať súčasťou systému vydávania a používania Vernostnej karty. Doplnkové karty k vernostným kartám (teda DS Rodinná karta ako aj DS Senior karta) by sa vydávali v zmysle zásad prijatých mestským zastupiteľstvom a tvorili by neoddeliteľnú súčasť platnej Vernostnej karty.

Vlastníci týchto kariet by mali určité finančné výhody pri využívaní služieb poskytnutých mestskými rozpočtovými a príspevkovými organizáciami i hospodárskymi spoločnosťami. Ponúkame zároveň aj možnosť podnikateľom a organizáciám najmä v oblasti obchodu a služieb, gastronómie, vzdelávania, kultúry, voľného času, zdravotníctva a pod., aby vytvorili sieť, ktorá prispeje k uľahčeniu situácie najohrozenejších dunajskostredských obyvateľov, ktorí si pritom poctivo plnia svoje povinnosti voči mestu.

Materiál vypracoval: László Szabó, poslanec Mestského zastupiteľstva Dunajská Streda

---

* Zisťovanie príjmov a životných podmienok EU SILC poskytuje komplexný obraz o chudobe, sociálnom vylúčení a životných podmienkach na Slovensku. Uskutočňuje sa vo všetkých členských štátoch EÚ podľa jednotnej metodiky. Získané údaje umožňujú medzinárodné porovnanie Slovenska v rámci EÚ a sú podkladom pre analyzovanie sociálnej situácie domácností na Slovensku. Posledné výberové zisťovanie sa uskutočnilo formou terénneho zberu dát prostredníctvom dotazníkov. V zisťovaní EU SILC 2022 bolo navštívených 6 856 náhodne vybraných domácností za SR.

Vyššie uvádzané údaje pochádzajú zo zdrojov Štatistického úradu SR.

Indoklás

2019-ben Szlovákia lakosságának összesen 11,9%-át fenyegette a jövedelmi szegénység (Nagyszombat megyében – 10,7%). A leginkább veszélyeztetett csoportok a munkanélküliek (56,7% a jövedelmi szegénységi küszöb alatt), a nagycsaládosok - három vagy több gyermekkel (37,8% a küszöb alatt), egyszülős családok (32,1%), egyedül élő idős emberek (20,1%). 2019-ben a szegénységi küszöb alatt élt Szlovákiában megközelítőleg minden ötödik gyermek (pontosan 19,0%) és az idősek 8,6%-a. Az emberek 30%-a nem tudott szembenézni a váratlan pénzügyi kiadásokkal (Nagyszombat megyében ez 23,2%).

Bár a veszélyeztetettek aránya 2020-ban minimális mértékben csökkent, de még mindig a lakosság 11,4 százalékát érintette. Ez azt jelenti, hogy az ő jövedelmük a nemzeti szegénységi küszöb alatt volt. Összesen 615 ezren voltak, ez a szám egy év alatt 23 ezer fővel csökkent.

A 2020-as esztendő is megerősítette azt a hosszú távú tendenciát, hogy Szlovákiában a jövedelmi szegénység leginkább a munkanélkülieket (az emberek 56,1%-át), majd a három vagy több eltartott gyermeket nevelő teljes családokat (az emberek 37,1%-át) fenyegeti. Hasonlóképp fenyegette a szegénység az egyszülős családokat is, ahol egy vagy több eltartott gyermek van (az emberek 33,9%-a). Éves összevetésben enyhén romlott az egyszülős családok helyzete, 2019-hez képest 1,8 százalékpontos növekedés volt tapasztalható.

Összességében az eltartott gyermeket nevelő háztartások Szlovákiában csaknem kétszer nagyobb mértékben voltak kitéve a szegénység kockázatának, mint a gyermektelenek. A gyermektelen háztartásokban a 65 év feletti, egyedül élő és gazdálkodó idősek körében gyakoribb a szegénység – több mint egynegyedük (az emberek 27,6%-a) a szegénységi küszöb alatt van, arányuk jelentősen nőtt az utóbbi években. Öt évvel ezelőtt az egyszemélyes háztartásban élő időseknek mindössze 9%-a volt a szegénységi küszöb alatt.

A legutóbbi EU SILC felmérés alapján 2022-ben Szlovákiában csaknem 890 000 embert fenyegetett a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés veszélye, ami a Szlovák Köztársaság teljes lakosságának 16,5%-át tette ki. Tavaly az emberek 13,7%-a élt a jövedelmi szegénységi küszöb alatt, ami hozzávetőlegesen 735 ezer lakost jelent (75 ezerrel több, mint az előző évben, 2021-ben). Életkorukat tekintve a gyerekek nagyobb mértékben voltak kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának, mint a felnőttek. Az eltartott gyermeket nevelő háztartások kategóriájából a szegénységi kockázati szint szempontjából a két felnőttből és három vagy több eltartott gyermekből álló háztartások jelentik az egyik legveszélyeztetettebb csoportot, vagyis az ún. nagycsaládosok (40,1%), valamint az egyszülős háztartások legalább egy gyermekkel (45,9%). Szlovákiában az eltartott gyermeket nevelő háztartások már csaknem 2,4-szer nagyobb mértékben voltak kitéve a jövedelmi szegénység kockázatának (18,4%), mint a gyermek nélküli háztartások (7,7%).

A szóban forgó statisztikai mutatók egyértelműen bizonyítják, hogy Szlovákiában egyáltalán nem rózsás a lakosság gazdasági helyzete. Tisztában vagyunk azzal, hogy az önkormányzatok helyzete sem olyan stabil, mint az előző időszakban, mindazonáltal olyan megoldásokat kell keresnünk, amelyek bizonyos esetekben az egyes szolgáltatókon keresztül a városnak ugyan alacsonyabb bevételt jelentenek, de nem igényelnek további költségvetési forrásokat.

Éppen ezért azt javasoljuk, hogy a nagycsaládos és az egyedül élő idős hűségkártya tulajdonosok számára vezessünk be egy kiegészítő kártyát, amellyel a lakosság legsérülékenyebb csoportjainak mindennapi életét legalább részben szeretnénk megkönnyíteni. Azok a szülők, akik három vagy több gyermeket igyekeznek felnevelni, lényegesen nagyobb részt vállalnak a társadalmi teherből, és egyben garantálják közösségünk fennmaradását és

jövőjét. Anyagi források híján azonban többnyire csak az emberi méltóság határán mozgó túlélésért küzdenek, és végül nem jut elegendő forrásuk főleg gyermekeik oktatására és szabadidős tevékenységére.

Másrészt pedig Dunaszerdahely idős lakosai voltak azok, akik hozzájárultak a gazdasági, társadalmi és kulturális növekedéshez, a város mai kinézetéhez, amiért rendkívül hálásnak kellene lennünk.

Emiatt úgy gondoljuk, hogy a szociálpolitika alakítása ugyan elsősorban a kormány és a parlament hatásköre, de az önkormányzatnak is kötelessége alternatív támogatási módokat keresni azok számára, akik egyrészt jelentős módon részt vettek az értékteremtésben, másrészt városunk hosszú távú perspektíváját képviselik.

A Dunaszerdahelyi Városi Képviselő-testület 2020. december 8-án elfogadta azokat az alapelveket, amelyek meghatározzák Dunaszerdahely város Hűségkártyája kiállításának és használatának feltételeit.

A hűségkártyával rendelkezők számára nyújtott szolgáltatások kedvezőbb árait a 2/2021. számú, a Dunaszerdahelyi Hűségkártya birtokosai számára nyújtott egyes szolgáltatásokért fizetendő összeg meghatározásáról szóló általánosan kötelező városi rendeletben szabályoztuk. A szóban forgó rendelet később 33/2022. szám alatt kiegészítésre és módosításra került, majd 2023. január 1-jén hatályba lépett.

A benyújtott rendeletervezet a korábbi változatok teljes szövegezése, kiegészítve a Dunaszerdahely város DSz Családi kártya és DSz Szenior kártya kiadásának és felhasználásának alapelvei elfogadása ürügyén történt aktualizálással.

A javasolt jogi szabályozás a hűségkártya kiállítási és használati rendszerének a részévé válna. A hűségkártyákhoz tartozó kiegészítő kártyákat (a DSz Családi Kártyát, valamint a DSz Szenior Kártyát) a képviselő-testület által elfogadott elveknek megfelelően állítanak ki, és azok az érvényes hűségkártya elválaszthatatlan, szerves részét képeznék.

Ezen kártyák tulajdonosai némi egyéb anyagi előnyökhöz jutnának az önkormányzati költségvetési és járulékos szervezetek, valamint a gazdasági társaságok által nyújtott szolgáltatások igénybevételekor. Ugyanakkor lehetőséget kínálunk a vállalkozóknak és a szervezeteknek is, különösen a kereskedelem és szolgáltatás, a gasztronómia, az oktatás, a kultúra, a szabadidő, az egészségügy stb. területén, hogy olyan hálózatot hozzanak létre, amely hozzájárul Dunaszerdahely legveszélyeztetettebb lakosai helyzetének enyhítéséhez, akik ugyanakkor becsületesen teljesítik a város irányában fennálló kötelezettségeiket.

Az anyagot készítette: A. Szabó László, a Dunaszerdahelyi Városi Képviselő-testület tagja

---

* Az EU SILC jövedelmi és életkörülmény-felmérés átfogó képet ad a szlovákiai szegénységről, a társadalmi kirekesztésről és az életkörülményekről. Valamennyi EU-tagországban egységes módszertan szerint zajlik. A kapott adatok lehetővé teszik Szlovákia EU-n belüli nemzetközi összehasonlítását, és alapul szolgálnak a szlovákiai háztartások szociális helyzetének elemzéséhez. A legutóbbi mintavételezés kérdőíves adatgyűjtés formájában valósult meg. Az EU SILC 2022 felmérésben 6856 véletlenszerűen kiválasztott szlovákiai háztartást kerestek fel.

A fenti adatok a Szlovák Köztársaság Statisztikai Hivatalának forrásaiból származnak.